

Det psykologiska försvaret 1984

bP 505/34

Lennart Pettersson
Mars 1970

DET PSYKOLOGISKA FÖRSVARET 1984

Kanslichef LENNART PETTERSSON

Introduktion

Vid beredskapsnämndens kurs för informationspersonal i Rättvik den 25-26 januari höll Lennart Pettersson följande föredrag. Försöket att bedöma psykförsvarets framtid bör kunna vara av intresse även för den övriga UC-personalen. Eftersom föredraget blev det sista som Lennart höll i sin egenskap av kanslichef i nämnden blir det också en avskedshälsning till alla hans gamla UC-vänner.

Skräckvisioner om framtiden

Årtalet 1984 i rubriken på mitt föredrag har inte tillkommit på en slump. Det alluderar på George Orwells berömda bok 1984. Han gav i den en skräckvision av ett totalitärt styrt samhälle. Orwells bok kom ut 1949 alltså för 21 år sedan. Vi har hunnit 3/5 av tiden till det kritiska året. Man kan därför göra sig en föreställning om i vilken mån hans förutsägelser slår in. Man kan se i vilken grad utvecklingen hittills bekräftat hans onda spådom.

År 1984 är lämplig också ur en annan synpunkt. Totalförsvarets myndigheter upprättar perspektivplaner för perioder om 15 år. När man också för det psykologiska försvarets del spejar in i framtiden, kan det vara lämpligt att utgå från detta tidsmått. Jag har en alldeles speciell anledning att göra det nu när jag lämnar beredskapsnämnden efter nära 12 års anställning. Jag har varit på beredskapsnämnden nästan lika många år som en perspektivplan omfattar. Det ger underlag för en blick in i den ovissa framtiden.

Orwell målade upp ett skräckens samhälle, som i hög grad liknade Stalins Sovjet. Big Brother övervakade allt och alla med hjälp av elektroniska medel. Hans handgångne man var kommissarierna, som

med övertalning i kombination med raffinerad terror omvände och kväste också de oppositionella. De knäcktes med anlitan av de mest infernaliska medel. Människorna levde utan varje form av rättssäkerhet. De saknade varje möjlighet till integritet i hemmet, på arbetsplatserna och i organisationerna.

Några år tidigare 1940 hade en annan författare, Karin Boye, skådat in i samma mardrömslika framtid. I sin bok, Kalloccain, som säkerligen skulle ha blivit internationellt berömd om den varit skriven på ett av världsspråken, skildrade hon Hitlerrikets andliga dressyr av människorna. För henne framstod kemisten som diktatorns ondskefulle medhjälpare. Med hjälp av tjänliga droger skulle motspänstiga sinnen brytas ner och förvandlas till lydiga redskap för härskaren.

Mardrömmen kan bli verklighet

Det kan vara intressant att göra en jämförelse mellan dessa två. Bägge har fått rätt i sina visioner så till vida att det finns materiella förutsättningar för deras förverkligande. Tekniska uppfinningar och kemiska och biologiska upptäckter har satt medel i händerna på en hänsynslös diktator att totalt dominera människorna. Orwells kommissarie skulle gnugga händerna av förtjusning om han såg all den sofistikerade avlyssningsapparat som kommit fram. Öppnar vi fönstret kan vad jag säger avlyssnas på ett par hundra meters avstånd. Det finns mikrofoner, som på det stängda fönstrets vågrörelser kan avlyssna mitt tal. Man kan fotografera på snart sagt vilka avstånd som helst med teleobjektiv och med dolda kameror. Datamaskiner kan registrera alla uppgifter om alla människor även i folkrika länder. Det behövs inga jättestora ohanterliga register längre. De uppgifter man önskar kan sorteras fram på nolltid. Så långt har tekniken nått på nästan halva den tid som Orwell tagit som utgångspunkt. Kommisariaten kan känna sig nöjd med utvecklingen.

Trots detta har landvinningarna eller framstegen varit ännu större inom kemin och framför allt biologin. Med olika psykofarmaka, droger eller narkotika - av kapacitetsnedsättande typ - kan man förslöa, förstöra och omvandla människornas psyke. Man kan göra dem docila, tämja dem som boskap. Det kan knappast undgå att

med övertalning i kombination med kallaredd terror omvände och
kvästo också de oppositionella. De inskrutes med anlitande av de
mest informella metod. Människorna levde utan varje form av
rättssäkerhet. De saknade varje möjlighet till inskrivet i
hemmet, på arbetsplatserna och i organisationerna.

Några år tidigare 1940 hade en annan författare, Karin Boye,
skildrat in i samma mardrömlika framtid. I sin bok, Kallblod,
som säkerligen skulle ha blivit internationellt berömd om den
varit skrivet på ett av världsspråken, skildrade hon Hitler-
riktens andliga frestelse av människorna. För henne frestades ka-
nistan som diktorerna undskulle medkänna. Med hjälp av
tjänliga dröjer skulle motståndets sanna budskap ner och för-
vandlas till lydiga rop för härskaren.

Karlstadens Rån bli verkligt

Det kan vara påtagligt att Europa en förtärlig mellan dessa två
Bädder har fått rätt i sina visioner så till vida att det finns
materieella förutsättningar för denna förverkligande. Tekniska
uppläggningar och tekniska och biologiska upptäckter har varit
medel i handarna på en halvsnitts diktorer ett totalt dominerat
människorna. Orwells kompisar skulle kunna händerna av för-
tjäning om han såg all den socialistiska svivningsapparatur
som kommit fram. Öppen vi förtärlig kan vad jag säger svivans
på ett par handars beters avstånd. Det finns mikrofoner, som på
det stängda förtärlig apparatur kan svivans mitt tal. Man kan
fotografers på snart sagt vilka avstånd som helst med teleobjek-
tiv och med hjälp kameror. Det innebär att registrering alla upp-
gifter om alla människor även i förtärlig händer. Det behövs inga
förtärlig apparatur registrering händer. De apparatur som önskar
kan registrera fram på kollektiv. Så långt som tekniken når på
nästan halva den tid som Orwell talar om utgångspunkt. Komma-
ration kan hänsa sig något med utvecklingen.

Trots detta har förändringarna eller framtiden varit ännu större
inom kemi och framför allt biologin. Med olika psykotriska
dröjer eller verktyg - av kapacitetförändrande typ - kan man
förstås, förstås och övervinna människornas psykik. Man kan göra
den beakta, tänja den som bokstav. Det kan knappast undgå att

påverka också arvsanlagen, även om det inträffar först på lång sikt. Biologen har hunnit längre. Den sk genetiska koden har upptäckts, en upptäckt, som gav nobelpris. Därifrån är steget inte långt från att påverka ärftlighetsfaktorerna direkt. Det öppnar kusliga perspektiv. En maktinnehavare skulle genom att manipulera med arvsanlagen kunna bestämma hurudan typ av människor han vill ha i sitt samhälle. Han kan välja mellan geniala forskare, lydiga byråkrater och flitiga arbetare. Det är många andra faror än förorening av luft och vatten som hotar människosläktet.

Kemisten detroniserar kommissarien

Konklusionen blir närmast den att Karin Boye skådade djupast in i framtiden. Mycket av det hon såg liksom i en ond dröm har förverkligats eller håller på att göra det. Kemisten-biologen har detroniserat kommissarien-övervakaren. Indroktinering genom övertalning ter sig hantverksmässig och orationell i jämförelse med en eller annan spruta. Det räcker måhända att lägga en dos i vattenledningsvattnet då och då.

Vad syftar man till, vad vill man uppnå med detta? Man vill strypa den fria opinionsbildningen, man vill kväva all opposition. I en totalitär stat får inga andra åsikter finnas än den maktinnehavaren bestämmer eller tillåter, dvs endast hans egna. Är detta en skräckbild, en vrångbild av världen år 1984? För visso inte. Vi kan vara ganska övertygade om att det finns totalitära stater om 15 år, både av svart och röd kulör. Inte ens Europa har enbart demokratiska stater. Till de härskandes förfogande står alla dessa raffinerade avlyssningsmetoder liksom medel att påverka människornas psyke och hennes arvsanlag. Det är en av de miljöer, som det psykologiska försvaret kommer att verka i. Vi vill inte tro att något sådant skall hända i Sverige. Att bevara den personliga integriteten kommer dock att bli en stor fråga i alla länder. Det finns i Sverige en utredning som arbetar med detta problem, att förhindra obehörigt intrång i den enskilda människans privatliv.

Den totala miljön består av flera delar, områden. En viktig aspekt är ländernas inbördes relationer eller kort och gott

krigsrisken. Hur ter sig världen ur denna synpunkt år 1984? Har ett tredje världskrig utkämpats med eller utan kärnvapen? Eller befinner sig världen vid randen av det tredje världskriget? Sakkunskapen eller uttolkarna av framtiden anser att risken för ett krig mellan supermakterna och till dem räknar jag även Kina är förhållandevis liten. Det är terrorbalansen som skulle avhålla dem från en direkt militär konfrontation och som skulle vara fredsbevarande. Om förnuftsskäl får tala, förefaller det vara en sannolik bedömning. Men får förnuftet råda? Det är den frågan man ställer sig en smula ängsligt.

Fortsatt fred i Europa 1984

Med en sådan tolkning av tecknen skulle det råda fred i Europa under de kommande 15 åren. Men det blir säkerligen en väpnad fred, om inte ett remarkabelt nedrustningsgenombrott i strävandena skulle inträffa. Det har förflutit 25 år sedan det andra världskrigets slut och fortfarande står större väpnade styrkor på bägge sidor om järnridån i Europa än någon gång sedan 1945. En total nedtrappning av de militära resurserna i ett Europa, delat i två hälfter och med ett delat Tyskland i dess mitt, verkar inte trolig, inte ens när man spejar 15 år fram i tiden.

En fortsatt fred i Europa ter sig sannolik även vid en historisk tillbakablick. De två världskrigen har lämnat efter sig ett förött, uttröttat och maktlöst Europa. Människans minne är förvisso kort men varken den nu levande generationen eller den nästa bör vara benägen att kasta sig in i nya krigiska äventyr. Situationen påminner, även om historiska paralleller är opålitliga, inte så litet om tiden efter Napoleontidens omvälvningar. Europa njöt fred strängt taget i 100 år om vi bortser från lokala krig. Detta talar för en längre fredsperiod.

Risken för krig i Europa ligger närmast i en felbedömning från sovjetisk sida av situationen i Central-Europa. Vi har sett, senast manifesterat i samband med Tjeckoslovakienkrisen, den stora betydelse som Sovjet tillmäter låt vara sin del av Central-Europa. Sovjet har utfärdat Bresjnevdoktrinen som rättensnöre för sina satelliter och måhända även för länderna i grå

1930
Krigsstaten. Det var en värdig utövning av denna ämbetsfunktion.
Har ett tredje världskrig utbräckt, eller ett nytt världskrig?
Efter det som har hänt vid kriget, är det tredje världskriget?
Kriget? Sakernas utveckling är fortfarande av främmande art.
Risken för ett krig mellan supermakterna och till den risk som
lag även finns för förhållandevis liten. Det är terrorbombningen
som skulle avskräcka den fråga om direkt militär konfrontation
och som skulle vara förbudsvarande. Om försvarsakt för detta
förhållande det var en sannolik bedömning. Men förhållande
så? Det är den frågan som ställer sig en samla värld.

Försett fred i Europa 1945

Med en sådan tolkning av teknisk skilja det råda fred i Europa
under de kommande 15 åren. Men det blir säkerligen en värdig
fred, om inte ett nerskapigt betingningsgenomskott i år-
vårarna skulle inträffa. Det har förflutit 25 år sedan det
andra världskrigets slut och fortfarande står ett stort värdig
styre på bägge sidor om Atlanten i Europa. En någon gång sedan
1945. En totalnedläggning av de militära resurserna i ett
Europa, delat i två delar och med ett delat Tyskland i dess
mitt, verkar inte troligt, inte ens när man spejar 15 år fram
i tiden.

En försett fred i Europa kan en sannolik även vid en klar-
torisk tillbakablick. De två världskrigen har lämnat efter sig
ett stort, uttröttat och gabbat Europa. Mänskliga minne är
förvisat kort men värden som en betydande generation efter den
sådan här varit benägen att kasta sig in i nya krigsliga äventyr.
Sittatonen påminner, även om historiska paralleller är ojä-
liktiga, inte så litet om tiden efter Napoleonkrigen oavsett
ningst. Europa står för en stor del i 1900 år om vi bortser
från de gamla krig. Detta betän för en lämplig framtid.

Risken för krig i Europa ligger kvar i en förbedning från
sovjetisk sida av situationen i Central-Europa. Vi har sett
enast kallare i samband med Tysklandsöverklaringen, den
stora betydelsen som Sovjet tilldelar i sin del av Cen-
tral-Europa. Sovjet har utövat betydande inflyttningar som rätt-
enast för sina satelliter och månada även för länderna i öst

zonen. Sovjet har även låtit förstå att vissa paragrafer i FN-stadgan skulle medge rätt till ingripande i Västtyskland. De s a s formella grundvalarna för en aktion i Central-Europa finns. En direkt aktion synes inte sannolik. Sovjet förefaller nöja sig med att kunna öva press på Västtyskland och Nato över huvud i olika situationer.

Om alltså ett krig i Europa inte ter sig troligt 1984, betyder det inte att frid och försoning skulle råda i förhållandena mellan de europeiska länderna. Det skulle möjligen inträffa om de Gaulles vision av enat Europa från Atlanten till Ural blev verklighet. Men vem vågar tro på det? En fred med avrustning förefaller inte ligga inom räckhåll under de närmaste åren hur mycket vi än önskar det och hoppas det.

Politisk aggression i stället för krig

De spända relationerna - det existerar många irridenta även i dagens Europa - leder till en aggressiv utrikespolitik men aggressiviteten tar sig uttryck i hot snarare än krig. Det kan vara politisk aggression, hot om ekonomisk krigföring, hot om militär aggression och hot om terroraktioner. Staterna kommer att tillgripa psykologisk krigföring för att söka tvinga igenom sina krav. Kriget med risk för upptrappning till kärnvapennivå och därmed en enorm förstörelse ter sig inte längre ändamålsenligt för att nå politiska mål. Väpnade styrkor, kanske snarare med än utan kärnvapen, fungerar främst som politiska medel att använda vid hot, för att ge eftertryck åt kraven. Det innebär dessvärre att större styrkor och starkare vapen har större effekt som hot. Och dessutom kan vapen behöva tillgripas som ett yttersta argument.

Krigsmakten och totalförsvaret blir ett medel för säkerhetspolitiken. En relativt sett stark krigsmakt inger respekt, som är nödvändig även utan att krigshot föreligger. Nya effektiva sofistikerade vapen som Viggen är ur denna synpunkt viktigare som uppvisningsobjekt än som militära vapen. De skänker prestige i förhållandet till omvärlden.

sonen. Sovjet har även fått in ett visst paragrafer i
FN-stadgan som innebär att till tilläggande i Västtyskland.
De är i formella grundskolorna för en aktion i Central-Europa
finns. En direkt aktion synes inte sannolik. Sovjet är dock
nöje sig med att kunna öva press på Västtyskland och även över
huvud i olika situationer.

Om alltså ett krig i Europa inte tar sig till 1954, betyder
det inte att frid och försoning skulle råda i förhållanden
mellan de europeiska länderna. Det skulle möjligtvis kunna
de gå till vägen av enat Europa från Atlanten till Ural blev
verklighet. Men vem vågar tro på det? En frid med avsakning
förhållanden inte ligger inom förhållanden under de närmaste åren
det tycks vi än önskar det och hoppas det.

Politisk aggression i Europa

De sådana relationerna - det existerar många förhållanden även i
dessa Europa - leder till en aggressiv politik som
ekonomisk aggression tar sig uttryck i hot om krig. Det kan
vara politisk aggression, hot om ekonomisk krigföring, hot om
allmän aggression och hot om terroristaktioner. Staterna kommer
att tillämpa psykologisk krigföring för att öka trycket på
sina krig. Kriget med risk för uppträffande till försvagning
och därmed en enorm förstärkelse för sig inte längre användas
enligt för att nå politiska mål. Vapen och styrkor, kanske används
med en annan känslighet, fruktas främst som politiska medel till
använda vid hot, för att ge ett uttryck åt kravet. Det innebär
beväpna ett större uttryck och starkare vapen har större effekt
som hot. Och dessutom kan vapen behöva tillämpas som ett yttersta
argument.

Krigsmakten och totalförsvaret blir ett medel för säkerhets-
politiken. En relativt stort stark krigsmakt ingår respekt, som
är nödvändig även utan ett krigshot föreligger. Men effektiva
politiska vapen som vapen är en annan typ av vapen, vilka
som uppmaningsdjokt är som militära vapen. De önskar prestige
i förhållandet till omvärlden.

Om denna tolkning av utvecklingen är riktig, skulle den psykologiska krigsföringen öka i omfattning och intensitet. Propagandan skulle spela med de hot av olika typer som jag nyss nämnt. Politiska aktioner kan aktualiseras mot stater som splittras av inbördes strider, som är politiskt instabila. Hot om ekonomiska sanktioner kan leda till farliga inrikeskonflikter i en svår situation med arbetslöshet. Hot om militär aggression eller terrorbekämpning kan göra intryck och leda till eftergift på eftergift, till dess självständigheten förlorats.

Utvecklingen av massmedia kommer att underlätta den psykologiska krigsföringen. Det ingår också i den miljöpolitiska bilden för 1984. Vi kommer vid denna tidpunkt att med största sannolikhet kunna ta emot utländska TV-sändningar via satellit direkt i våra TV-apparater. Det kommer att ge propagandan nya och enorma möjligheter. Och det lär inte enbart bli Amerika som förmår köra dylika sändningar. Man kan räkna med att en demokratisk regim i Sverige inte kan införa förbud mot att titta på utländska TV eller låta störa TV-sändningar vilket är ganska lätt. Vi driver med rätta denna liberala politik när det gäller radioavlyssning och radiostörningar. I en demokratisk stat måste medborgarna ha rätt att titta, lyssna och läsa vad de själva vill välja.

Propagandakriget kan inte negligeras

Den intensifiering av den psykologiska krigsföringen med inslag av hot i olika former, som enligt min mening kommer att ske, kan inte nonchaleras av de svenska statsmakterna. Även om propagandakriget främst föres mellan de båda blocken kan Sverige med jämna mellanrum komma i kläm. Vår neutralitet inbjuder till kritik och misstänksamhet från bägge sidor. Ett minimum av psykologiskt försvar måste vara att bevaka, studera och analysera den psykologiska krigsföringen. Det gäller i första hand radio- och TV-sändningar och tryckt material som på svenska vänder sig till svensk allmänhet. Beroende på propagandans art och innehåll kan det bli nödvändigt att bemöta den. Det kan också bli nödvändigt att klargöra den svenska politiken och redovisa svenska ståndpunkter. Och framför allt gäller det att vidmakthålla en fast försvarsvilja och motståndssanda, så att regeringen har en stark opinion bakom sig.

Vilken roll skall beredskapsnämnden spela? Vilken blir BN:s uppgift i detta läge? Det är givetvis statsmakterna som bestämmer det men om vi utgår från att de handlar klokt och förutseende skulle man kunna tänka sig följande. Att bemöta hot på det verbala planet måste bli en uppgift för det psykologiska försvaret. Någon annan del av totalförsvaret kan knappast komma ifråga. Krigsmakten är ägnad att möta hot om militär aggression genom partiell eller allmän mobilisering. Det är däremot inte en lämplig åtgärd för att motverka hot om ekonomisk krigföring. Det är en uppgift för det ekonomiska försvaret och vise versa. Hot om terrorbekämpning måste mötas av krigsmakten och civilförsvaret. Politiska aktioner måste avvisas av en bred opinion med förankring i alla folklager. Den sammanhållande kraften i alla dessa motaktioner blir så vitt jag kan se det psykologiska försvaret. Jag tillämnar här en vidare definition av det psykologiska försvaret och inbegriper däri statsmakterna, massmedia, folkrörelserna, CFF, BN/UC. Det räcker inte att vidta olika åtgärder, de måste talas om, de måste få publicitet. Den presumtive motståndaren måste få klart för sig att Sverige inte ämnar falla undan för hot och att Sverige vidtagit olika åtgärder för att bemöta hotet. Det måste på svensk sida ske ett samspel mellan materiella och verbala medel och motåtgärder. Informationen både till egen befolkning och till omvärlden blir sålunda en viktig del av ansträngningarna att möta hot.

Propagandabevakningen en uppgift för BN

I en situation med hot mot Sverige blir bevakningen av motståndarens massmedia en viktig uppgift. Det är ju genom massmedia som hans åtgärder blir kända på samma gång som han söker att ge större eftertryck åt, få ut större effekt av sina hotelser. Det blir därför en viktig uppgift att bevaka hans tidningspress, radio och TV. Det är klart att bevakningen måste ske också på diplomatisk väg. Underrättelsetjänsten överhuvud är utomordentligt betydelsefull. Psykologiskt försvar, diplomati och underrättelsetjänst skall tillsammans söka skapa en fullständig bild av motståndarens aktivitet och intentioner. Det förtjänar framhållas att den svenska regeringen fick det första meddelandet om den sovjetiska invasionen i Tjeckoslovakien från TT. Mass-

Vilken roll skall beredningsmannen spela? Vilken blir EM:s uppgift i detta läge? Det är givetvis statsmakterna som beslutar det men om vi utgår från att de handlar riktigt och förutseende skulle man kunna tänka sig följande. Att bereda hot på det verbala planet måste bli en uppgift för det psykologiska försvaret. Någon annan del av totalförsvaret kan knappast komma ifråga. Krigsmakten är sågad att möta en militär aggression genom partiell eller allmän mobilisering. Det är bäst inte en jämförelse för ett motvärk hot om ekonomisk krigföring. Det är en uppgift för det ekonomiska försvaret och vice versa. Hot om terrorberedning måste mötas av krigsmakten och civilt försvaret. Politiska aktioner måste avvisas av en bred opinion med stöd i alla folklager. Den sammanhållande kraften i alla dessa motåtgärder blir så vitt jag kan se det psykologiska försvaret. Jag tillägger här en vidare definition av det psykologiska försvaret och indelning i delstaterna, massmedia, folkrörelserna, GFF, FN\UN. Det räcker inte ett vidt uttalande, de måste tas om, de måste få publikitet. Den pressantive motståndaren måste få klart för sig att Sverige inte ämnar falla under för hot och att Sverige vidtagit olika åtgärder för att bemöta hotet. Det måste på svensk sida ske ett samspel mellan materiella och verbala motåtgärder. Informationerna både till egen befolkning och till omvärlden blir sålunda en viktig del av ansträngningarna att möta hotet.

Propagandabevaktningen en uppgift för EM

I en situation med hot mot Sverige blir bevakningen av motståndarens massmedia en viktig uppgift. Det är ju genom massmedia som hans åtgärder blir kända på samma gång som han söker att ge större eftertryck åt. På ut större effekt av sina hot. Det blir därför en viktig uppgift att beakta hans tidningspress, radio och TV. Det är klart att bevakningen måste ske också på diplomatisk väg. Understöttjänsten överhuvud är utomordentligt betydelsefull. Psykologiskt försvaret, diplomatiskt och understöttjänsten skall tillsammans söka skapa en fullständig bild av motståndarens aktivitet och intentioner. Det förhåller sig sålunda att den svenska regeringen fick det första meddelandet om den sovjetiska invasionen i Tjeckoslovakien från TT. Mass-

mediernas nyhetsbevakning är viktig såväl under ett uppbyggnads- eller förskede som i den akuta krisen. En intervju i en fransk tidning med en sovjetisk general våren 1968 visade ganska klart vad Sovjet avsåg men den intervjun förbisågs och tillmättes aldrig det värde den sedan visade sig ha. En systematisk genomgång av motståndarens uttalanden i press och radio/TV hör till underrättelsematerial. En analys av det verbala materialet hade säkerligen på ett tidigare stadium avslöjat Sovjets innersta syften. Sådana situationer blir inte mindre vanliga i framtiden, det är det väl knappast någon som vill bestrida.

Det kan alltid diskuteras vem som skall svara för bevakningen av den främmande propaganda som riktas mot oss. UD är en naturlig part i det sammanhanget. Det har i varje fall ett stort intresse av att få del av resultatet. Försvarsstaben och polisen är andra intressenter men deras intresse är specialbetonat. Det förefaller därför som om detta vore en lämplig uppgift för BN, detta så mycket mer som det står i BN instruktion att nämnden skall följa och studera propaganda och psykologisk krigföring. Det är en naturlig uppgift för BN även av det skälet att krigsorganisationen, UC, har till uppgift att göra propagandastudier och innehållsanalyser. Det måste vara rationellt och betryggande ur beredskapssynpunkt att man redan i fred får pröva de uppgifter som man tilldelats för krig. Man kan arbeta upp i varje fall ett embryo till den organisation och den verksamhet man skall bedriva i krig. Ur beredskapssynpunkt är detta en stor fördel. Detta behöver inte betyda att personalen i fred är anställd på BN - där behöver man folk som lägger ut uppdragen och sedan utvärderar resultaten. Man kan anlita en universitetsinstitution, där den krigsplacerade personalen arbetar i fred. Det kan vara en smidigare lösning. Under alla omständigheter behöver vi denna propagandabevakning som ett komplement och ett viktigt komplement till den diplomatiska verksamheten och underrättelsetjänsten. Att ge BN resurser för propagandabevakningen är ett mål som borde vara uppnåeligt fram till 1984 under de förutsättningar jag tidigare angett.

medierens nyhetsbevakning är viktig såväl under ett uppbyggande-
 eller försäkrande som i den akuta krisen. En intressant och framgångsrik
 tidning med en sovjetisk general vägen 1968 visade ganska klart
 vad Sovjet svagade men den intressanta fördjupade och tillfälliga
 eländig det värde den sedan visade sig ha. En experimentell genom-
 gång av notisbäckens uttalanden i press och radio TV har till
 underhållningsmateriel. En analys av det verbala materialet
 hade skörningen på ett tidigare stadium avslöjat Sovjets innersta
 syften. Sådana situationer blir inte mindre viktiga i framtiden,
 det är det väl knappast någon som vill bestrida.

Det kan alltid diskuteras vem som ska få ansvar för bevakningen
 av den utgående propagandan som riktar mot oss. Upp är en natur-
 lig part i det sammanhanget. Det har i varje fall ett stort in-
 tryck av att låta av resultatet. Förvarningsstaben och polisen
 är andra intressenter men deras intresse är specialiserat. Det
 förtärliga består som en del av en jämlik uppdrag för BN.
 Detta så mycket mer som det står i BN instruktion att nämnda
 skall krifa och studera propagandas och psykologisk krisberedning.
 Det är en naturlig uppgift för BN även av det skälet att kris-
 organisationen, UG, har till uppgift att göra propagandasstudier
 och innehållsanalyser. Det måste vara kritiskt och betryggande
 ut beredningspunkter att man redan i fred får prova de up-
 gifterna som man tilldelats för krig. Man kan erbjuda upp i varje
 fall ett embryo till den organisation och den verksamhet man
 skall bedriva i krig. Ut beredningspunkter är detta en stor
 fördel. Detta behöver inte betyda att personalen i fred är an-
 ställd på BN - där behöver man folk som jaggar ut uppdragen och
 sedan utför dem resultat. Man kan vilja en universitetsin-
 stitution, där den krigsberedande personalen arbetar i fred.
 Det kan vara en tidigare försäkring. Under alla omständigheter
 behöver vi denna propagandasbevakning som ett komplement och
 ett viktigt komplement till den diplomatiska verksamheten och
 underhållningsfunktionen. Att en BN verksamhet för propagandasbe-
 vakning är ett mål som borde vara opåslut från till 1964 under
 de förutskänkningar för tillkommande åren.

BN en utredande institution

Avlyssning, studium, analys och utvärdering och effekten av den främmande propagandan bör således vara uppgifter för det psykologiska försvarets organ redan i fred. Men behandlingen av detta material kan inte stoppa med det. Det måste rimligen föranleda åtgärder av olika slag. Det kan bli nödvändigt att bemöta den. Motargument kan behöva utarbetas, information till egen befolkning och till utlandet kan behöva sättas igång. Det kan bli nödvändigt att studera effekten av upplysningsverksamheten på egen befolkning och i utlandet. Vem som skall svara för denna fortsatta verksamhet är ett mera komplicerat problem. Jag har talat som om det psykologiska försvaret var en klart avgränsad organisation. Det är inte så, ty med psykologiskt försvar i vidare mening förstås även massmedia, folkrörelserna och även statsmakterna. Beredskapsnämnden är sålunda endast en del och en liten del av det psykologiska försvaret i fred. Dess utåtriktade verksamhet, dvs upplysning till allmänheten är blygsam och den förblir blygsam även 1984 förmodar jag. I princip tror jag att det är riktigt även i den framtida situation jag nu behandlar. Ansvar för informationen i fred, även med den hotbild jag målat upp, bör åvila statsmakterna, dvs regering och riksdag och de politiska partierna. Det bör inte hindra att BN kan få i uppdrag att tänka ut och ställa argument till förfogande men den bör inte utåt framträda. BN bör även få i uppdrag att studera effekten av den informationsverksamhet som bedrivs. Det behöver inte betyda att BN skaffar sig en egen utrednings- och undersökningsapparat. Det räcker att BN får pengar för att kunna lägga ut beställningar hos olika institutioner och företag. Men BN måste ha ansvaret för uppläggningsen av undersökningarna och tolkningen av resultaten.

Som jag ser det kommer BN att i långt högre grad än nu bli en utredande institution med koncentration på den främmande propagandan. Radioavlyssning både på svenska och främmande språk, bevakning av utländska tidningar och skrifter, innehållsanalys av detta material, utvärdering av analyserna, uppföljning av hur propagandan återspeglas i svenska massmedia och effekten på svensk opinion, förslag till motåtgärder och motargument, studier av den egna upplysningens verkan i Sverige och i om-

En utredande institution
Avlysning, studium, analys och utvärdering och effektmätning
den främmande propagandan bör således vara uppbyggd för att
psykiatiska försvarets organ redan i fred. Men behandlingen
av detta material kan inte stoppas med det. Det måste rimligen
förändras ständigt av olika slag. Det kan bli nödvändigt att
bemöta den. Motargument kan behöva utarbetas, information till
egen beföring och till utlandet kan behöva sättas igång. Det
kan bli nödvändigt att studera effekter av psykiatiska
hållningen på egen beföring och i utlandet. Vad som skall vara
för denna fortsatta verksamhet är ett stort kognitivt problem.
Jag har talat som om det psykiatiska försvaret var en viktig
svensk organisation. Det är inte så. Ty det psykiatiska
försvaret i vidare mening är också även massmedialt förhållande
och även statsvetenskapligt. Beredningsarbetet är således endast en
del och en liten del av det psykiatiska försvaret i fred. Dess
effektiva verksamhet, dvs upplysning till allmänheten är betyd-
sam och den förblir betydande även 1984 förmodar jag. I själva
sagt jag att det är riktigt även i den framtida situationen jag nu
behandlar. Ansvaret för informationen i fred, även med det för-
bild jag nämnt upp, bör ännu statsvetenskapliga, dvs regering och
riksdag och de politiska partierna. Det bör inte bli så att FN
kan få i uppgift att tänka ut och ställa argument till försvaret
men den bör inte utåt framträda. FN bör även i så fall uppgift att
studera effekter av den informationsverksamheten och bedriva. Det
behöver inte betyda att FN skallar sig en egen utredningsverksamhet
undersökningsapparat. Det räcker att FN får pengar för att kunna
lägga ut bestämmelser hos olika institutioner och försvaret. Men
FN måste ha ansvaret för uppläsningen av undersökningarna och
följningen av resultaten.

Som jag ser det kommer FN att i långt högre grad än nu bli en
utredande institution med koncentration på den främmande pro-
pagandan. Redovisning både på svenska och främmande språk
bevakning av utländska tidningar och skriftlig, innehållsanalytisk
av detta material, utvärdering av analyserna, uppföljning av
hur propagandan återges i svenska massmedia och effekter
på svensk opinion, förselas till motåtgärder och motargument.
studier av den egna upplysningsverksamheten i Sverige och i övrigt

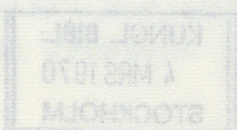
världen, det är de uppgifter som skulle falla på BN. Informationsverksamheten däremot bör bedrivas av statsmakterna, i varje fall fram till ett mycket akut skede.

Motståndsvilja ger statsmakterna handlingsfrihet

Avslutningsvis vill jag med ett par ord beröra den inte alldeles oväsentliga frågan om vad informationen skall gå ut på, dvs om innehållet. Jag tror inte att det är nog med att bara bedriva upplysningsverksamhet som MCLuhan och hans eftersägare menar. Innehållet är det väsentliga. Sverige ligger 1984 fortfarande vid skärningspunkten mellan de två blocken. Järnridån har ännu inte hissats upp eller skrotats ner - ett i sig själv dystert faktum. Det blir viktigt att redovisa vår utrikespolitiska kurs. Den måste framstå som allvarlig menad om den skall vinna tilltro, om den skall bli trovärdiga. Utrikespolitiken och försvarspolitiken, med andra ord säkerhetspolitiken, måste ha en fast förankring i de breda lagren, om den skall framstå som trovärdig. Det kan komma att behövas mycket mera upplysning om utrikespolitikens villkor än som anses nödvändigt i dag. Förtroendet för statsledningen behöver byggas upp. Det kan bli nödvändigt att stärka sammanhållningen och motståndsviljan.

Det behövs både en stark sammanhållning kring de väsentliga målen och en fast motståndsvilja för att statsmakterna med kraft skall kunna hävda vår beslutsamhet att inte falla undan för hot. Företrädarna för en splittrad nation kan inte uppträda förtroendegivande inför omvärlden.

Till sist är allt detta inte något självändamål. Det har uteslutande till mål att bevara yttrandefrihet och tryckfrihet och rätten till fri opinionsbildning. Ytterst gäller det att hävda den enskilda människans personliga integritet. Det är i detta stora sammanhang som också det psykologiska försvarets och beredskapsnämndens verksamhet skall ses.

... som nämnde fallen på ...
... för bedrivs av ...
... till ett mycket stort ...

Notatshandlingen om statsvetenskapens handlingsförfaranden

... vill jag med ett par ord ...
... frågan om vad informationen skall ...
... om innehållet. Jag tror inte ...
... verksamhetsverksamhet som ...
... innehållet är det väsentliga. ...
... vid skärningspunkten mellan ...
... inte riktade upp eller ...
... Det blir viktigt att ...
... men måste framtida som ...
... om den skall ...
... och ...
... i de första ...
... Det kan komma att ...
... vilken är som ...
... för statsvetenskapen ...
... att stärka ...

... om stark ...
... för att ...
... ett ...
... att ...

... Detta ...
... och ...
... Det är i detta ...
... och ...

KUNGL. BIBL.
4 MRS 1970
STOCKHOLM